

Brunst og brunstkontroll

geno

Brunst og brunstkontroll

Kua viser økt oppmerksomhet til sine omgivelser, her ved hodet lent mot den andre kuas rygg (hodehviling).

For å oppnå et best mulig økonomisk resultat i melkeproduksjonen, ønsker de fleste at kua skal kalve en gang i året. Dette betyr at kua må være drektig senest 85 dager etter kalving. Problemer med å oppdage brunst til riktig tidspunkt gjør at det i mange besetninger går lang tid for å få kalv i kua.

Brunsten kommer med 21 dagers mellomrom hos kua. Dette er en gjennomsnittsverdi, og vi regner med at en variasjon fra 17 til 24 dager er normalt. Tida fra begynnelsen på en brunst til begynnelsen på den neste kalles en brunstsyklus. Brunsten deles inn i tre faser.

Forbrunst

Forbrunsten varer normalt i 1-3 dager. Særlig i den mørke årstiden kan denne perioden mangle synlige tegn. Andre ganger kan den være så sterk at den forveksles med den egentlige brunsten. Å kunne skille mellom forbrunst og den egentlige brunsten, er ofte vanskelig, men er noe av det viktigste og mest avgjørende for inseminasjonsresultatet. Alt for mange kyr blir inseminert på forbrunsten.

Brunstfase

1. Forbrunst, eller innledende brunst
2. Høgbrunst, eller egentlig brunst
3. Etterbrunst

Varighet

- 1-3 dager
- 6 - 30 timer
- 1 - 3 dager

Tegn på forbrunst

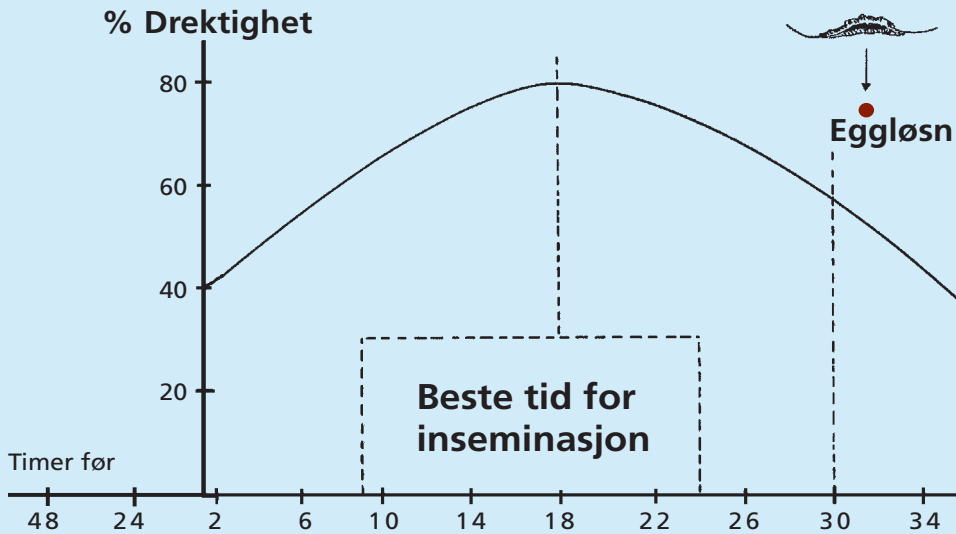
Dyra blir urolige og får en økt interesse for omgivelsene. De søker kontakt med andre dyr, gnir seg inntil nabokua og slikker den gjerne. Vær oppmerksom på fuktige flekker etter slikking. De siste timene før høgbrunsten, vil dyra vise mer og mer endret atferd. Slike atferdstegn er ridning, hodehviling og anogenital snusing (snuser i bakenden). Noen kyr i forbrunst reagerer ved å ikke gi ned mjølka. Nedsatt appetitt og foropptak kan også være et tegn på at kua er i tidlig brunst. Den kan til og med la kraftfôret ligge. Slimhinnen i kjønnsveiene vil bli fuktig og rødlig. Kjønnsleppen hovner opp. En seig, grålig slimpropp kan sees i starten samtidig med dråpevis klart slim.

Høgbrunst

Overgangen fra forbrunst til høgbrunst er gradvis, og det gjør ikke oppgaven enklere.

Tegn på høgbrunst

Hvis du er heldig kan du se kyr som står for oppritt (stårefleks). Dette er det sikreste tegn på høgbrunst. Andre viktige tegn: oppritt, hodehviling, snusing bak, redusert mjølkenedgivning og redusert fôropptak. Kua er rastløs og urolig og står med et glansfullt blikk. Den kan stå og raute under første halvdel av brunsten. Den står ofte når andre har lagt seg. Kyr som står med brunst hele natten, vil ofte legge seg med en gang etter morgenstellet. Ved plystring eller berøring, senkes ofte lenda. Noen dyr vil også bevege lenda og løfte på halen eller halerota ved

1-3 dager	18 timer	1-3 dager
Interesse for andre dyr, forsøker å ri.	Stårefleks. Står for ridning.	Rolig - normal oppførsel.
Slimpropp. Forbrunst	Trådtrekkende, klart slim. Høgbrunst	Sparsomt, seigt slim, evt. Etterbrunst

berøring. Det dannes en slimstreng som er krystallklar til blåskimrende i fargen. Slimet kan klebe seg til lår og hale. Mot slutten av perioden kan det sees luftblærer i slimet. Slimhinnene i kjønnsveiene er fortsatt fuktige og røde, og kjønnsleppene er hovne.

Etterbrunst

Tegn på etterbrunst

Parringsvilligheten hos kua er borte. Fortsatt kan noe seigt, blankt slim komme. Mot slutten kan det være litt blodtilblending i slimet. Kjønnsleppene er bleike og sammen-trekk. En tydelig blødning kan observeres ett til to døgn etter at høgbrunsten er slutt. Ny brunst kan ventes fra 17 til 20 dager etter at blødning er observert.

Hvilefasen

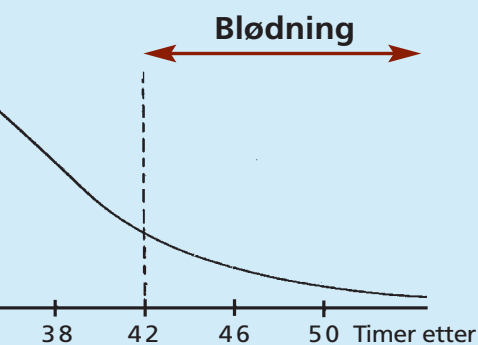
Varer fram til neste brunst.

Brunstkontroll

Et godt resultat krever grundig og planmessig oppfølging av dyra. Faste tider og gode rutiner ligger bak et vellykket resultat. Nyttige hjelpemidler er blant annet fjøstavla, brunstkalender eller notisbok hvor alle observasjoner av interesse noteres. Brunstkontrollen må gjennomføres regelmessig for alle kyr og kviger.

Selv om kua ikke skal insemineres på kommende brunst, bør brunstdag og brunstlengde noteres. Dette gjelder også utseende på slim og tidspunkt for blødning etter brunst. Dersom kua ikke har vist normal

ing

Beste inseminasjonstidspunkt er siste halvdel av høgbrunsten og de første 6 timene av etterbrunsten.

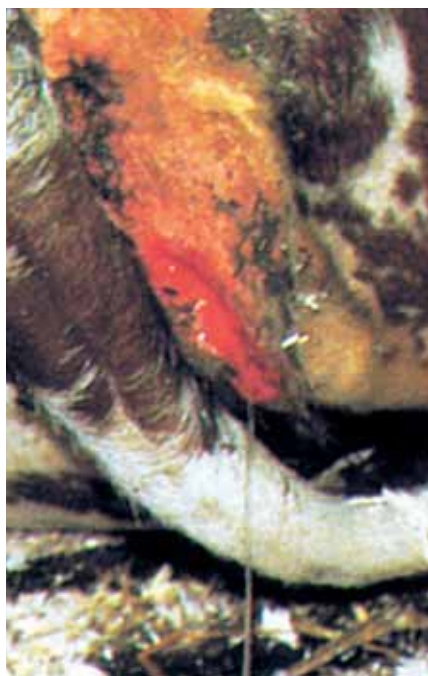
Det første tegnet på forbrunst er begynnende sliming. Slimet er tjukt, seigt og grålig og framtrer ofte som en slimpropp.

brunst innen 60 dager etter kalving, bør den undersøkes av veterinær.

Brunstkontrollen bør utføres minst to ganger daglig etter morgenstellet og kveldsstellet. Et ekstra besøk i fjøset midt på dagen og ei kveldsrunde når det er ro i fjøset, øker muligheten til å oppdage brunst i tide. Sliming er mest tydelig når kua ligger i ro.

Sett tingene i system

1. Stopp i fjøsdøra eller annen egnet observasjonspost. Se over alle dyra, og noter deg om noen av dyra har endret oppførsel.
 - Er det noen dyr som står når de andre ligger?
 - Hvilket dyr reiser seg først?
 - Er det noen dyr som er mer oppmerksomme?

Vær oppmerksom på hovne kjønnslepper og rød, glinsende slimhinne i skjeden i høgbrunsten.

Slimets konsistens i høgbrunsten er trådtrekkende.

Blødningen kommer fra livmorhinnen og viser at kua har vært brunstig.

- Se nærmere på dyr som legger seg tidlig eller blir stående etter fôring og melking.
 - I løsdriftfjøs bør man være oppmerksom på dyr med større aktivitet enn andre. Dette kan både dreie seg om enkeltdyr og grupper.
2. Undersøk hver enkelt ku som skal insemineres for ulike brunsttegn. Det kan være rødmende kjønnslepper, spor etter slim og slimrester på hale, lår og eventuelt rester av slim på gulvet. Se også etter om nabokua har våte flekker etter slikking.

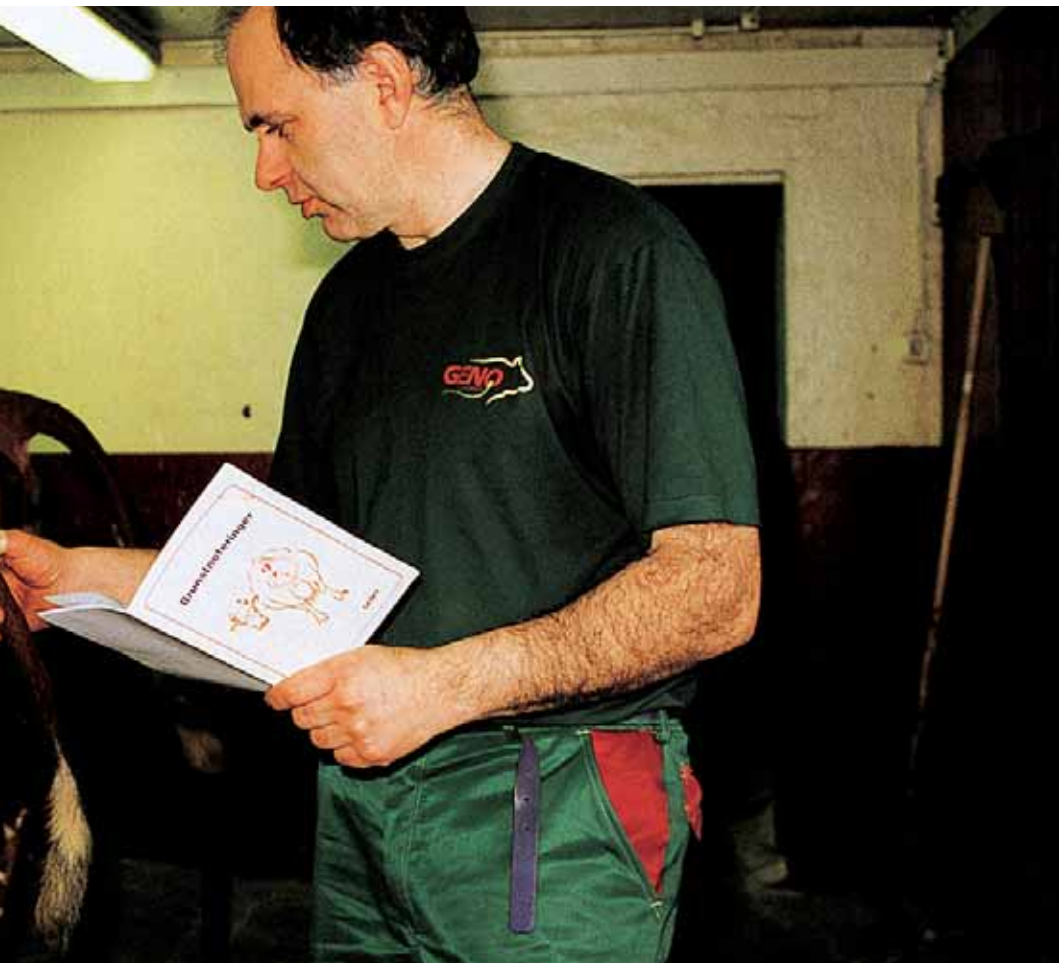

Heftet Brunstnoteringer kan fås hos Geno, og brukes til mer utførlige notater om hver ku.

3. Sjekk om kua reagerer på berøring av rygg og hale.
4. Ved løsdrift og på beite kan eventuelt markering av halerot for oppridning sjekkes.
5. Kontroller notater og gjør nye notater.

Inseminasjonstidspunkt

Etter kalving trenger livmora en viss tid på å trekke seg sammen til normal størrelse igjen og til å rense seg for urenheter. Begynner vi å inseminere for tidlig resulterer det svært ofte i flere omløp. Vi anbefaler å vente

minimum seks uker etter kalving. Helst bør kua ha vært i brunst en gang etter kalving før man inseminerer på nytt.

Tidspunkt

Som en generell regel kan vi bruke:

1. Kyr som er i høgbrunst på morgenen, bør insemineres om ettermiddagen samme dag eller tidlig neste dag.
2. Kyr som kommer i høgbrunst senere på dagen eller kvelden, insemineres neste dag.

Undersøkelser har vist at bruk av brunstkalender bedrer fruktbarheten med flere prosent. Brunstkalenderen får du hos Geno.

Organisasjonen

Geno er en samvirkeorganisasjon eid av 13 000 norske storfeprodusenter. Geno driver forskning og utvikling innen storfeavl samt produksjon og distribusjon av genetisk materiale.

Genos visjon

Avler for bedre liv!

Lokaliteter

Geno har hovedkontor i Biohuset i Hamar.

Store Ree seminastasjon ligger i Stange i Hedmark.

Øyer testingsstasjon ligger i Øyer i Gudbrandsdalen.

Avler for bedre liv!

www.geno.no

Geno, Holsetgata 22, 2317 Hamar

Tlf: +47 950 20 600 • Faks: +47 62 52 06 01

E-post: post@geno.no